

LÜHIKROONIKA

12. septembril tähistati Tartu Ülikoolis tartu keele päeva tartu keele kärjatega. Külli Prillop tutvustas tartu kirja-keele ajalugu ja Eva Saar kõneles koostatavast tartu keele aabitsast. Ühiselt arutleti, kuidas teha tartu keel nähtavamaks Tartu linnas. Päeva juhtisid Karl Pajusalu ja Eva Saar. Tartu keele päevaga tähistati ühtlasi rahvusvahelist põliskeelte kümnendit ja eesti raamatu aastat.

13. septembril toimus Niguliste muuseumi sarjas „Raamatu lood” seminar „Hariduse valgus I”. Lea Kõiv kõneles luteri kirikuõpetaja võitlusest talurahva nn ebausü vastu Urvaste pastori Johannes Gutsلاffi 1644. aastal avaldatud raamatu „Lühike ülevaade ja õpetus väärtalt pühaks peetud Võhandu jõest Liivimaal” põhjal. Aivar Põldvee rääkis kiriklikust rahvaharidusest Rootsi aja lõpul. Käsü Hansu nutulaulu esitasid pärimusmuusik Lauri Õunapuu ning kirjanik ja muusik Lauri Sommer.

13. septembril toimunud Kirjandustänavafestivalil Tallinnas esitleti Keele ja Kirjanduse teemanumbrit „Koloniaalkeelest rahvuskeeleks”. Koostaja Annika Viht vestles autorite Külli Prillopi ja Tiina-Erika Friedenthaliga.

16. septembril peeti Tartus kirjanduslikku teisipäeva „Karl August Hindrey 150”. Kirjamehest kõnelesid Tiit Hennoste ja Roosmari Kurvits („Ajakirjanik KAH ehk Suur Repunsaator”), Ave Taavet („Jaunart Jauram ajakirjanduslike jöngermannide seas” (Otto Krusten)) ja Janika Kronberg („Karl August Hindrey ja tema inimesed”). Margus Kasterpalu esitas omapoolse teatrikriitikaava.

17. septembril esitlesid Emakeele Selts ja Liivi Muuseum Tartus raamatut „Lauri Kettunen ja Kodavere”. Helle Metslangi avasönade järel kõneles Jüri Valge teemal „Teaduse rännumees ajas ja ruumis”. Jüri Viikberg käsitles raamatut toimetaja vaatepunktist. Esinesid veel Mari Niitra („Kettuse vaim Kodavere kohal”), Karl Pajusalu („Kodavere keelest”) ja Ott Kurs („Lauri Kettusest, hüüdnimedest ja muust endises Ranna vallas”).

17. septembril tähistati Tallinna Ülikoolis Johannes Aaviku 145. sünniaastapäeva konverentsiga „Johannes Aavik ja (yli)-kool”. Esinesid Jaan Öispuu („Johannes Aaviku keeleuuenduse heistusi 1920.–1930. aastate Eesti koolide emakeeleõpetuses”), Merit Karise (Johannes ja Joosep Aaviku majamuuseum, „Johannes Aavik ja yli(lahe)kool”), Kaarina Rein (TÜ raamatukogu, „Johannes Aavik ja kreeka keel”), Urmet Lepasson (TLÜ doktorand, „Verbialguline des-tarind, Aaviku soovitude jälg inglise-eesti ilukirjandustölkes”) ja Peep Nemvalts (TLÜ, „Keele väärtusi töstes”). Konverentsi korraldas Johannes Aaviku Selts.

19. septembril peeti Eesti Kirjandusmuuseumis Ene Mihkelsonile pühendatud päev. Ettekannetega esinesid Tiit Aleksejev („Ene Mihkelson kui „ajatu ajalooromaani” autor”), Eneken Laanes („Kunstniku portree noore naisena: „Kuju keset väljakut”) ja Aija Sakova („Ene Mihkelsoni ’töeline mäletaja’ jutustuses „Po jõgi”). Anti üle Ene Mihkelsoni kultuurimötestaja preemia, mille pälvis Sveta Grigorjeva. Päev jätkus väljasöiduga Järvamaale: Tammekülas avati Mihkelsoni mälestuskivi, Imavere rahvamajas toimunud koosviibimisel esitati Mihkelsoni luulet ja Ene Mihkelsoni tähtsusest kõneles Joosep Susi.

20.–21. septembril toimus Luua Met-sanduskoolis koolinoorte keelelaager „Tekstist sünnib tähendus”. Helen Hint ja Helena Lemendik õpetasid, kuidas lugeda akadeemilist teksti. Ilona Tragel kõneles teemal „Väikesed tekstid ja suured teod”. Laagri korraldas Emakeele Selts koostöös Tartu Ülikooli eesti- ja üldkeeleteaduse instituudiga.

25.–26. septembril toimus Tartus 14. rahvusvaheline noorte folkloristide konverents „Tasane teooria ja vernakulaarne väljendusjõud” („Humble theory and power of the vernacular”). Inspireerituna Dorothy Noyesi mõistest *humble theory* (ingl 'tasane teooria'), rõhutas tänavune konverents igapäevaste praktikate ja kohalike häälte rolli teadusliku arusaama kujundamisel folkloristikas. Konverentsil astus üles nelikümmend noorteadlast. Peaesinejad olid Dorothy Noyes (USA, Ohio ülikool, „The Vernacular Ground and the Field of Folklore”) ja Mariya Lesiv (Kanada, Newfoundlandi memoriaalülikool, „Folklore of anger in the precarity of war: Humble theory and the unhumble vernacular”). Ettekannetes käsitleti teemasid nii digimeediast kui ka sotsiaalsetest ja kultuurilistest kontekstidest. Korraldasid

Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakond ning Tartu Nefa Rühm.

28. septembril toimus Tallinnas kirjanduskonverents „Raamat – sild juudi ja eesti maailma vahel”. Eesti Juudi muuseumi korraldatud konverents on lisatud Euroopa juudi kultuuripäevade sündmuste kalendrisse, mille teema 2025. aastal on „Raamaturahvas”. Esimeses ettekandeplokis „Raamaturahva lood Eestis” esinesid Elijahu (Ilja) Magin („Kuidas Joške tõusis taevasse: raamatu matused juudi rahvaluules”), Elijahu Šmorgun („Eestikeelsed jutustused ja kommentaarid Berešiti ehk 1. Moosese raamatu juurde”), Gennadi Gramberg („Raamatuaasta tähistamine juudi kogukonnas 90 aastat tagasi”). Konverentsi teises pooles „Kirjandussildade ehitajad” kõneles Kalle Kasemaa heebrea keelse ilukirjanduse tõlgetest eesti keelde, Urmas Nõmmik projektist „Piibel kontekstis”, Anu Põldsam Šmuel Josef Agnoni tekstide eestindamisest, Anna Verschik jidiši kirjanduse tõlgetest eesti keelde. Iisraeli kirjanik ja tõlkija Gili Haimovich tutvustas Mathura luule tõlkeid („Illuminatsioonid: eesti luule tõlge heebrea keelde ja tagasi”).